

د ستراتژیکو او سیمه ییزو څېړنو مرکز

تحليل هفته

شماره: ۳۰۲ (از ۲۸ ثور الی ۴ جوزا ۱۳۹۸ هـ ش)

این نشریه مجموعه تحلیل رویدادهای مهم سیاسی، امنیتی، اقتصادی و اجتماعی هفته‌واری است که به زبان‌های پشتو، دری، انگلیسی و عربی، توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی تهیه و نشر می‌گردد، تا نهادهای سیاست‌گذار و پالیسی‌ساز از آن استفاده نمایند.

آنچه در این شماره می‌خوانید:

مخابرات افغانستان؛ پیشینه تاریخی و چالشهای موجود

- ۲..... پیشینه ی تاریخی
- ۳..... مرحله ی جدید انکشاف
- ۴..... چالشهای پیش رو
- ۵..... پیشنهادات

مخابرات افغانستان؛ پیشینه تاریخی و چالشهای موجود

هفدهم ماه "می" مطابق با 27 ماه ثور، مصادف است با روز جهانی مخابرات و ارتباطات. مخابرات، یکی از مهم ترین صنعت های ارتباطات به شمار می رود که دنیای امروزی را به هم پیوند می دهد. این صنعت، از همان ابتدای شکل گیری اش، به سرعت فراوانی رشد نمود و مرزها را درنوردید. این پدیده، در افغانستان نیز رشد سریع داشته ولی در جنگ های داخلی افغانستان به شدت آسیب پذیر شد و زیربنای آن نابود گردید. بعد از سال ۲۰۰۱ م صنعت ارتباطات در کشور ما دوباره جان گرفت و انکشاف یافت و به سرعت رشد نمود. افغانستان در حال حاضر، در میان کشورهای منطقه، درعرصه ارتباطات، یکی از کشورهای پیشتاز به شمار می رود. تحلیل این هفته؛ مخابرات، فرصتها و چالشهای آن در افغانستان را به بحث گرفته است.

پیشینه ی تاریخی

سفرافغانستان در جهان ارتباطات الکترونیکی با نصب تلفون سیمدارمنول (دستی) در قصر ارگ در کابل در سال ۱۸۹۸ م آغاز یافت. در سال ۱۹۰۸ م یک سیستم کوچک تلفون با ظرفیت ۲۵ لین به طرف شمال قصر ارگ نصب گردید. خدمات تلگرافی نوع دیگری از تسهیلات مخابراتی بود که در سال ۱۹۱۴ م در افغانستان راه اندازی شد. در همین آوان، ستیشن ترانسیور رادیویی به طاقت ۲۰ کیلوات در شهر کابل نصب گردید که ارتباط کابل را با پاریس از طریق اولین رادیو وصل کرده بود. اولین دستگاه اتومات تلفون ۱۲۰۰ لین داشت و از کمپنی "تسلا" چکسلواکیا خریداری شده بود که درعمارت سابق وزارت مخابرات واقع پل باغ عمومی افتتاح شد. در ۱۹۵۵ دستگاه اتومات مرکز به کمک شرکت "زیمنس" آلمان غرب به ظرفیت ۵۰۰۰ لین فعال شد. بعداً در ۱۹۶۷ دستگاه های اتومات کارته چهار و شهرنو؛ هرکدام به ظرفیت ۳ هزار لین به کمک آلمان غرب و توسط متخصصان شان به کار انداخته شد.

در گام بعدی، دستگاه‌های مزارشریف، هرات و قندهار هر کدام به ظرفیت ۱۵۰۰ لین به کار انداخته شد و به تعقیب آن دستگاه‌های اتومات خیرخانه و مکروریان؛ هر کدام به ظرفیت ۳ هزار لین در سالهای ۱۹۷۷ به کمک آلمان غرب آغاز به کار نمود؛ ولی با تهاجم قوای شوروی بر افغانستان و امتناع متخصصان المان غرب از سفر به کشورما، کارهای آن نیمه تمام ماند. بعد از یک وقفه، کارهای نیمه تمام توسط متخصصین افغان به رهبری انجنیر محمد شاکر طاهر، تکمیل و به بهره برداری سپرده شد. در اواسط دهه ۷۰، خدمات اساسی مخابراتی به شمول تیلیفون و تیلگراف روی همرفته در سطح و لسوالی‌ها قابل دسترس بود. هر چند سیستم مخابراتی اکثراً محدود به بعضی بخش‌های حکومت بود، اما مردمان محل نیز دسترسی محدود به این خدمات را نیز داشتند.

در سالهای ۱۹۸۳ و ۱۹۸۴، دستگاه‌های نوع کراسبار در شهرهای کابل، جلال‌آباد، پروان، پلخمری، شبرغان و کندوز نصب گردید. دهه‌های ۸۰ و ۹۰ نا آرامی‌های سیاسی - اجتماعی و شدت جنگ نه تنها زیربناها و ثروت افغانستان را منهدم نمود، بلکه بسیاری از سیستم‌های مخابراتی را نیز تخریب و از استفاده بیرون ساخت. در سال‌های اخیر حاکمیت حزب دیموکراتیک خلق، در اکثر ولسوالی‌ها و دهات کشور، تسهیلات مخابراتی بسیار ضروری هم موجود نبود.

مرحله ی جدید انکشاف

پس از سال ۲۰۰۱ م وزارت مخابرات و تکنالوژی معلوماتی از جمله اولین ادارات افغانستان بود که استراتیژی و پالیسی‌های عمومی را برای سکتور مخابرات ترتیب نمود تا کمپنی‌ها و ادارات خصوصی را به منظور سرمایه گذاری در بخش مخابرات و بکار انداختن سیستم‌های مخابراتی قادر نماید. از آن سال به بعد شرکت‌های افغان بیسیم، روشن، MTN، واصل تیلکام، اتصالات و شبکه‌های دولتی سلام و افغان تیلی کام، یکی پی دیگری به فعالیت خویش آغاز نمودند. این شرکت‌ها که به سرمایه‌های هنگفت بیرونی یکی پی دیگری به راه انداخته شده بودند، در رقابت تنگاتنگ باهم، به سرعت انکشاف نمودند. امروز بیش از ۹۰٪ جغرافیای کشور تحت پوشش مخابراتی همین شبکه‌ها قرار دارد. مطابق بعضی احصائیه‌ها؛ تعداد سیم کارت‌های توزیع شده در کشور حدوداً به ۲۵ میلیون می‌رسد که به این ترتیب تعداد تیلیفون‌های موبایل (همراه) فعال در کشور، از ۱۵ تا ۱۷ میلیون خواهد بود.

چالش‌های پیش رو

با وصف رشد سریع مخابرات، به خصوص در بخش شبکه‌های تیلیفون موبایل؛ چالش‌هایی در سکتور مخابراتی نیز وجود دارد که مانع تطبیق پلان‌های وزارت مخابرات و تکنالوژی معلوماتی و باعث جلوگیری از رشد متوازن مخابرات در کشور می‌گردد. مهمترین این چالش‌ها عبارت‌اند از:

۱. امنیت: یکی از فاکتورهای مهمی می باشد که بر تمام عرصه های زندگی اجتماعی به شمول مخابرات و تکنالوژی معلوماتی نیز سایه افکنده است. محافظت از سیستم های موجود و انکشاف سیستم های جدید مخابرات در مناطق دور دست بدون تامین امنیت ناممکن می باشد. همچنان، گسترش شبکه کیبل نوری در سراسر افغانستان به تامین امنیت بستگی دارد. این کیبل که باید بخاطر دسترسی به اینترنت با کیفیت و ارزان، افغانستان را با کشورهای همسایه وصل نماید، به کندی امتداد یافته و بعد از تمديد نیز بارها قطع و تخریب گردیده است. مانند تهدیدات در مقابل پروژه فایبر شمال غرب، مرکزی و جنوب که بالآخره سبب فسخ قرار داد شد.

یکی از عوامل افزایش نرخ مکالمات تلفونی نیز پدیده نا امنی است که شرکتهای مخابراتی مجبورند برای تامین امنیت آنتن های مخابراتی شان، محافظت استخدام کنند و مصارف اضافی را تحمل نمایند که این خود هزینه اضافی را ایجاد می نماید. همچنان در بعضی ساحات، آنتن های مخابراتی (BTS) تحت حملات مخالفین قرار گرفته و تخریب می شوند و یا فعالیت های شان قطع ساخته می شود. گروه های مسلح و زورمندان محلی، در ساحات دور مانع تطبیق پروژه های مخابراتی و یاهم سبب تأخیر آن می گردند. نبود امنیت در بسیاری از مناطق کشور، مانعی در برابر احداث جاده های موثر رو است. عدم موجودیت سرک ها در مسیرهای صعب العبور، جهت تطبیق پروژه های فایبرنوری و عدم موجودیت راه های مواصلاتی غرض انتقال وسایل و تجهیزات مخابراتی در بعضی نقاط کشور نیز سبب عدم پوشش همه نقاط کشور توسط شبکه ی مخابراتی گردیده است. توزیع سیم کارت های ثبت نشده توسط شرکت های مخابراتی، به نوبه ی خود سبب ایجاد مشکلات امنیتی گردیده است. این بی مبالاتی سبب ایجاد مشکلات اجتماعی، سیاسی و جنایی چون تهدید ها، اختطاف ها، قتل ها و آزار و اذیت خانم ها، گردیده است. در کنار این، عدم انکشاف تلفون های سیمدار که فقط ۳۵۶ هزار لین در سراسر کشور فعال میباشند، علاوه بر عوامل دیگر، به سبب از بین رفتن زیربنای این سیستم طی جنگ های داخلی می باشد.

۲. فساد: نبود ظرفیت و موجودیت فساد باعث پایین آمدن عوائد وزارت مخابرات از شرکت های تلفون موبایل می گردد. این شرکت ها در مجموع تقریباً ۳.۵ میلیارد دالر فروشات سالانه دارند، زیرا که هر تلفون بطور تخمینی ماهانه ۹ دالر طور اوسط مصرف دارد. مطابق این سنجش، عواید شرکتهای تنها برای وزارت مخابرات، سالانه حدود ۶۰۰ میلیون دالر میگردد. در حالیکه عملاً چنین نیست و وزارت محترم مخابرات سالانه فقط ثلث این مبلغ یعنی حدود ۲۰۰ میلیون دالر مالیه از شرکت ها به دست می آورد. در ضمن مردم از ۱۰٪ مالیه که مستقیماً از کارت های پیش پرداخت وضع می گردد ناراضی بوده و مطمئن نیستند که این مبلغ صحیح و سلامت به خزانه ی دولت تحویل گردد. در حالیکه این مبلغ نیز طور تخمینی سالانه به ۳۰۰ میلیون دالر میرسد، آیا واقعاً به صورت شفاف به دولت تحویل داده می شود و یا هم بخشی از آن حیف و میل می گردد. مطابق اظهارات مسؤولین وزارت مخابرات و تکنالوژی معلوماتی، شرکت های مخابراتی خصوصی نه تنها در پرداخت مالیات به حکومت شفاف نیستند، بلکه در پرداخت جریمه های مالی ذمه ی خود شان، نیز تعلل می نمایند.

۳. بلند بودن نرخ مکالمات و سوء استفاده از مشتریان

خدمات مخابراتی با پیشرفت های چشمگیری که در افغانستان داشته بازم قیمت آن نسبت به کشورهای منطقه بلند و کیفیت ارائه خدمات پائین است. افغانستان از جمله کشورهای فقیر جهان محسوب میشود و تقریباً 50 فیصد نفوس زیر خط فقر قرار دارند بناء تمام شهروندان کشور نمیتوانند به دلیل بلند بودن نرخ مکالمه تلفونی از آن استفاده مناسب نمایند. یکی دیگر از دلایل بلند بودن نرخ مکالمات تلفونی سو استفاده از نظام بازار آزاد میباشد که شرکتهای نرخ های مکالماتی را در هماهنگی با یک دیگر، مطابق میل خود شان در سطح بالا حفظ می کنند و متأسفانه وزارت محترم مخابرات، نقشی در کنترل نرخ مکالمات تلفونی ندارد. یک شکایت عام مشتریان اینست که کریدت از سیم کارت ها دزدی می شود و یا هم بدون خواست و اجازه ی آن ها بسته هایی مانند 4Gو3G که به زور اعلانات، بالای مشتریان به فروش رسانیده می شود، پایین تر از کیفیت ادعاء شده می باشد.

پیشنهادات

برای بهتر شدن وضعیت مخابرات تطبیق و عملی کردن پیشنهادات زیر لازم و ضروری دانسته می شود:

- 1- وزارت مخابرات باید از راه یک مطالعه دقیق و راه اندازی رقابت سالم، مصارف و قیمت های شبکه های مخابراتی و قیمت اینترنت را کاهش دهد تا تمام مردم افغانستان به خصوص افراد تنگدست بتوانند با پول اندک، نیازمندی های ارتباطی خود را از طریق موبایل و اینترنت مرفوع سازند.
- 2- باید میان وزارت مخابرات و شرکت های مخابراتی رابطه صادقانه به وجود آید تا با همکاری و هماهنگی همدیگر، قیمتها و کیفیت خدمات مخابراتی را متوازن نگهدارند، تا از یک طرف رضایت مشتریان حاصل گردد و از طرفی هم عوائد دولت ضایع نگردد.
- 3- سیستم اخذ مالیه از شرکتهای مخابراتی بیشتر از پیش قانونمند و شفاف گردد تا یکی از منابع مهم عائداتی کشور، بیجا حیف و میل نگردد.
- 4- درحالیکه بخش اعظم مفاد حاصله از شرکت های موبایل، به خارج از کشور انتقال می یابد، دولت باید تلفون های سیمدار را نیز انکشاف دهد تا فرار سرمایه از کشور، کاهش پیدا نماید.

ارتباط با ما:

ایمیل: csrskabul@gmail.com - info@csrskabul.com

وبسایت: www.csrskabul.com - www.csrskabul.af

شماره تماس دفتر: (+93) 202564049 - (+93) 784089590 (0)

لطفا نظریات و پیشنهادات خود را جهت بهبود مطالب این نشریه به ما ارسال دارید.